

Saksnr.: 2018/60
Løpenr.: 2231/2019
Klassering: 034
Saksbehandler: Berit Binde

Møtebok – Saksframlegg

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Fellesnemnda	13.06.2019	84/2019
Partssammensatt utvalg	12.06.2019	

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ) og Viken

Vedlegg

- 1 TkØ 2019 - avklaring i Viken og Innlandet

Forslag til vedtak

Fellesnemnda støtter at Viken fylkeskommune inngår et samarbeid med nye Innlandet fylkeskommune om Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ) slik at TkØ fortsatt skal være et godt regionalt odontologisk kompetansesenter som skal sikre kvalitet, tilgjengelighet og utvikling innenfor tannhelsetjenesten i Innlandet og Viken.

24.05.2019

Harald Horne
hovedprosjektleder for Viken fylkeskommune

Bakgrunn for saken

Vikens forhold videre til Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ) har vært utredet av administrativ arbeidsgruppe for tannhelse – A9.1 kompetansesentertilhørighet. Saken var i utgangspunktet vurdert som en PRI 2 leveranse pga. at Østfold fylkeskommune er juridisk enhet og kontorfylke for TkØ og at TkØ derav følger med over i Viken gjennom en virksomhetsoverdragelse.

Arbeidsutvalget i Innlandet fylkeskommune har vedtatt at det ønsker et samarbeid med Viken om TkØ. TkØ har ved representantskapet bedt om en avklaring av Vikens forhold videre til TkØ.

I 1998 fattet Stortinget anmodningsvedtak om at regjeringen skulle vurdere opprettelse av regionale odontologiske kompetansesentre i alle helseregioner. I St. meld. nr. 35 (2006-2007)

«Tilgjengelighet, kompetanse og sosial utjevning, Framtidas tannhelsetjenester» heter det:

- De overordnede formål med etablering av regionale odontologiske kompetansesentra er å:*
- sikre spesialisttannlegetjenester og å kunne ta imot henvisninger fra allmenntannhelsetjenesten, leger og andre*
 - drive rådgivning overfor en samlet tannhelsetjeneste og til befolkningen*
 - drive desentralisert spesialistutdanning av tannleger*
 - bidra til forskning og faglig utvikling i tannhelsetjenesten*
 - bidra til rekruttering og stabilisering av tannhelsepersonell i regionen*
 - drive etterutdanning av tannhelsepersonell.*

Det er etablert i alt seks odontologisk kompetansesentre i landet: i Tromsø – TkNN (Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge), i Trondheim – TkMN (Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Midt-Norge IKS), i Bergen – TkVest/Hordaland (Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Hordaland og Sogn og Fjordane), i Stavanger - Kompetansesenteret Tannhelse Rogaland, i Arendal – TkS (Tannhelsetjenestens kompetansesenter Sør IKS) og i Oslo – TkØ (Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst). TkØ ble opprettet som prosjekt etter initiativ fra fylkestannlegene i regionen (Akershus, Oslo, Oppland, Hedmark og Østfold) og dekan ved Det odontologiske fakultet i Oslo. I 2010/2011 ble det gjort vedtak i fylkestingene/bystyret for å opprette et interfylkeskommunalt samarbeid om TkØ med lokalisering i Oslo. Fra 2016 var TkØ etablert som et fullverdig kompetansesenter.

Sammenslåing av fylkeskommunene Østfold, Akershus og Buskerud til Viken fylkeskommune fra 2020, innebærer virksomhetsoverdragelse av TkØ fra Østfold til Viken.

Representantskapet hos TkØ har bedt om at det tas kontakt med prosjektledelsen i Viken og Innlandet for å avklare nødvendig prosess for et samarbeid om TkØ etter 2020. TkØ redegjør for funksjoner, rolle og rammebetingelser, samt hva TkØ kan bidra med i Viken og Innlandet fylkeskommuner jfr. vedlegg 1 (TkØ 2019 – avklaring i Viken og Innlandet).

Følgende avklaringer angående TkØ må gjøres før 2020:

- Vedtektsendringer
- Styrets sammensetning
- Representantskapets sammensetning
- Økonomi fra 2020 – tilskudd fra fylkeskommunene
- Samarbeidsform mellom Innlandet og Viken fylkeskommune om TkØ.

Arbeidsutvalget i nye Innlandet fylkeskommune har vedtatt at det ønsker et samarbeid med Viken om TkØ. Det er behov for en avklaring om hvordan Viken vil løse kravene til de fylkeskommunale oppgavene som bl.a. spesialisttilgang, forskning og fagutvikling. Fellesnemda for Viken bes ta stilling til om Viken skal gå videre med et samarbeid med nye Innlandet fylkeskommune om TkØ i Oslo.

Fakta

Vikenfylkene har til nå hatt ulik tilnærming til kompetansesentertilhørighet. Hedmark, Oppland og Østfold fylkeskommuner har inngått et interfylkeskommunalt samarbeid etter kommuneloven § 27 om TkØ. Senteret er ikke en egen organisatorisk enhet. Juridisk enhet og kontorfylke er Østfold

fylkeskommune, det innebærer at ansatte ved TkØ har arbeidsavtaler i Østfold fylkeskommune og øvrige forpliktelser eller avtaler (eks. husleieavtale, rammeavtaler) følger Østfold fylkeskommunes organisasjon.

Akershus og Oslo var deltakere i samarbeidet om TkØ fra oppstart. I forbindelse med at TkØs styre og representantskap vedtok å etablere TkØ i egne lokaler for å kunne oppfylle alle funksjoner i stortingsmelding og forprosjektplan, bestemte Akershus fylkeskommune å trekke seg fra samarbeidet 1. oktober 2015. Under saken om saldering av Oslo kommunes budsjett for 2015 var det fra Byrådet lagt inn forslag til vedtak om å melde Oslo kommune ut av samarbeidet med TkØ med et års varsel. Oslo gikk derfor ut av samarbeidet fra 1. juli 2016.

Buskerud fylkeskommune har siden 2009 sammen med Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder vært medeier i Tannhelsetjenestens kompetansesenter Sør (TKS) IKS i Arendal. Fylkestinget i Buskerud har vedtatt at Buskerud trer ut av samarbeidet med virkning fra 1.1.2020 ved etableringen av nye Viken fylkeskommune.

I regjeringsplattformen kommer det fram at den nye regjeringen ønsker å kartlegge og evaluere de regionale kompetansesentrenes oppgaver.

Helsemyndighetene ønsker en annen organisering av spesialistutdanningen i fremtiden, gjennom en integrert samarbeidsmodell mellom kompetansesentrene og universitetene. TkØ har foreløpig ikke spesialistkandidater for klinisk trening, men omfanget og bredden i pasientbehandlingen ved kompetansesentrene øker, samtidig som sentrene har flerfaglige miljøer innenfor klinikk og forskning. Nytt regelverk for spesialistutdanning av tannleger (ny spesialistforskrift) er angitt å komme på høring i slutten av 2019.

Finansiering

Helse- og omsorgsdepartementet har gitt tilskudd til drift og etablering av kompetansesenteret under forutsetning om at det etableres som et fullverdig kompetansesenter og at fylkeskommunene også bidrar til etablering og drift av senteret på områdene som er fylkeskommunens ansvar i henhold til tannhelsetjenesteloven (spesialistbehandling).

TkØs finansiering er delt:

- 1) Statens bidrar med finansiering av virksomhet som er knyttet til kompetanseheving, forskning og fagutvikling. I tillegg bidrar staten med finansiering av drift og administrasjon knyttet til dette. Helse- og omsorgsdepartementet dekker også en del av husleien for TkØs leide lokaler (85 %).
- 2) Fylkeskommunene bidrar med et basistilskudd p.d.d. kr. 2,5 mill tilsammen som dekker administrasjon, oppgaver og deler av husleien som ligger til fylkeskommunenes ansvar for spesialisttjenester.
- 3) Fylkeskommunene betaler for spesialistbehandling for prioriterte pasienter som henvises til TkØ. Det er laget egne takster for dette. Øvrig tannbehandling gjøres etter takster som følger ESA regelverket. Det føres separat regnskap for den konkurranseutsatte virksomheten.
- 4) Tilskudd til prosjekter og forskning. TkØ søker om finansiering på egne tilskuddsordninger, eksempelvis TOO¹-midler, videreutdanning av tannpleiere, prosjektstøtte konkrete forskningsprosjekter o.l. I tillegg søker TkØ om forskningsmidler fra Norges Forskningsråd.

1 TOO-tilbudet er et tilrettelagt tannbehandlingstilbud for torturoverlevere, overgrepsutsatte og for pasienter med angst for tannbehandling (odontofobi)

TkØ har i 2018 vært finansiert av statlige midler (inkl. prosjektsøknader), fylkeskommunale tilskudd og inntekter fra pasientbehandlingen. Basistilskuddet fra fylkeskommunene utgjør årlig ca. 6-7% av TkØs inntekter og beregnes iht. til TkØs vedtekter. I 2019 utgjør det til sammen 2,5 mill kr fra tre fylkeskommuner.

Tilskuddsmidler til de statlig finansierte oppgaver ved kompetansesentrene videreføres med 105 mill. kroner i 2019 over statsbudsjettet.

Oversikt over statens bidrag til TkØ siste 5 år

ÅR	Tildelt beløp til TkØ
2014	5 173 376
2015	*21 201 637
2016	19 505 003
2017	20 000 000
2018	21 750 000
2019	**24 000 000

*beløpet innbefatter også investeringer i dagens lokaler.

**beløpet er noe lavere enn det som er søkt om, ev. tilleggssøknad og bevilgning vurderes etter september.

Kompetansesentrenes oppgaver

Fagkompetanse

Felles for alle landets kompetansesentre er at enkelte spesialister har dobbeltkompetanse (spesialist- og forskerutdanning), og om lag 50 ansatte spesialister/forskere på kompetansesentrene har kombinasjonsstilling med enten universitet, sykehus, annet kompetansesenter eller privat sektor. Sentrene har et omfattende forskningssamarbeid med ulike fagmiljøer på universiteter og andre forskningsinstitusjoner, både i Norge og i andre land (USA, England, Sverige, Danmark, Nederland og Tyskland). Oppfølging av tiltakene i Forsknings- og innovasjonsstrategi på tannhelsefeltet, «Sammen om kunnskapsløft for oral helse (2017–2027)», skal vektlegges i aktivitetsøkningen som følge av bevilgningen.

TOO

De regionale odontologiske kompetansesentrene har vært drivkraften bak oppbyggingen av tilrettelagt tannbehandlingstilbud for torturoverlevende, overgrepsofsatte og for pasienter med angst for tannbehandling (odontofobi), - kalt TOO-tilbudet. Fra 2017 har også fylkeskommunene etablert og utviklet et slikt tilbud, i samarbeid med kompetansesentrene. For å sikre opplæring i fylkene og kvaliteten på tilbudet er det inngått samarbeidsavtaler om kompetanseheving mellom Den offentlige tannhelsetjenesten og det regionale kompetansesenteret fylket er medeier i. TOO tilbudet er i sin helhet finansiert med tilskuddsmidler over statsbudsjettet. Samarbeid mellom tannhelsetjenesten og kompetansesenteret er en forutsetning for å motta tilskuddsmidler.

Spesialistbehandling og utredning

Det er fylkeskommunen som har ansvar for å gi nødvendige tannhelsetjenester inkludert spesialisttannhelsetjenester til pasienter med rettigheter, jfr. tannl. §§2-1, 1-3. I tillegg har de ansvar

for at spesialisttannhelsetjenester er tilgjengelig for hele befolkningen, jfr. tannl. §1-1. Det er fylkene selv som beslutter hvordan de ønsker å organisere odontologiske spesialist-tannhelsetjenester. Det er også opp til den enkelte fylkeskommune å avgjøre organisering av samarbeidet med relevante fagmiljøer på sykehus, og organisere tilbudet til personer som har vært utsatt for tortur eller overgrep eller har sterk tannbehandlingsangst (TOO-tilbudet).

Dagens organisering

Østfold henviser i hovedsak spesialistbehandling av prioriterte pasienter til TkØ. Akershus kjøper i hovedsak tjenester til prioriterte pasienter fra privatpraktiserende spesialister eller henviser til Det odontologiske fakultet ved UiO. Buskerud har tilgang til egne ansatte spesialister innenfor enkelte fagområder (oral kirurgi og kjeveortopedi) og henviser utover dette til private spesialister i Buskerud/Akershus/Oslo, UiO eller TkØ. Pga. lang reisevei har pasienter fra Buskerud i svært liten grad vært henvist til TKS i Arendal. Alle fylkene har avtaler med lokale sykehus om tannbehandling i narkose. Østfold henviser pasienter som har behov for tannbehandling i narkose til TkØ (medisinsk friske), eller til Sykehuset Østfold Moss. Akershus og Buskerud samarbeider med TKS om tilrettelagte tannhelsetjenester til personer som har vært utsatt for tortur eller overgrep eller har sterk tannbehandlingsangst. Østfold, Oppland, Hedmark og Oslo har tilsvarende samarbeid med TkØ om TOO-tilbudet.

Fylkenes kostander knyttet til kjøp av tjenester til spesialistbehandling i 2018, framkommer av tabellen under:

Spesialistbehandling 2018	AKERSHUS	ØSTFOLD	BUSKERUD
• Eierbidrag komp.senter	Ikke aktuelt for Akershus	988.788 (TkØ)	500.000 (TKS)
• henvisn. eksternt	3.485.000	1.860.000 (TkØ/ andre)	2.816.639
• anestesitjenester	1.880.000	420.000 (TkØ) 1.358.400	1.389.080

Forskning

Praksisnær forskning er et av mandatområdene for kompetansesentrene. Kompetansesentrene har også støtte- og veilederfunksjon for forskning initiert i tjenesten, både offentlig og privat i tillegg til egen forskning. Det er klare helsepolitiske føringer om en økt satsning og oppfølging av tiltakene i Forsknings- og innovasjonsstrategi på tannhelsefeltet, «Sammen om kunnskapsløft for oral helse (2017–2027)» i regi av kompetansesentrene. Østfold og Buskerud er gjennom hhv. TkØ og TKS involvert i ulike forskning- og fagutviklingsprosjekter. Akershus samarbeider med Det odontologiske fakult, UiO om forskningsprosjekter.

Samlokalisering med Det odontologiske fakultet (OD) ved Universitetet i Oslo (UiO)

Regjeringen har vedtatt at det skal bygges et nytt odontologisk bygg ved Universitetet i Oslo. Her skal TkØ samlokaliseres med Det odontologiske fakultet og Tannteknikkutdanningen ved Oslomet – storbyuniversitetet (tidligere Høgskolen i Oslo og Akershus). Byggeprosjektet eies av Kunnskapsdepartementet og er i en oppstartsfase, og realisering vil først være om 5-8 år. Det nye bygget vil samle tannhelsefagmiljøene i Oslo, gi et større faglig miljø, bedre tjenester og utvikling av tjenester. Samlokalisering og samarbeid mellom Det odontologiske fakultet og TkØ vil også styrke kompetansen i den offentlige tannhelsetjenesten. Samfunns målet for byggeprosjektet er: Forskning

og utdanning, spesialisttjenester og fagstøtte for å sikre at tannhelsetjenester av høy kvalitet er tilgjengelige for befolkningen.

Regionreformen

Regionreformen legger føringer for TkØs fremtidige eierstruktur, og det er behov for å se på nye samarbeidsmodeller og organisering etter sammenslåing fra 01.01.2020. Administrativ prosjektgruppe i Vikenprosjektet, - A9.1 har utredet kompetansesentertilhørighet for tannhelse i nye Viken fylkeskommune.

TkS er som en konsekvens av regionreformen besluttet avvirket fra 2020 da alle dagens fylker har meldt uttreden av IKS'et. Helse- og omsorgsdepartementet vil drøfte med fylkeskommunene som pr i dag er tilknyttet TkS hvordan praksisnær forskning kan videreføres med tilskuddsmidler for den enkelte fylkeskommune etter en eventuell endring i eierforholdet til kompetansesentret. Tilskudd til denne typen forskning har vært forbeholdt forskning i regi av kompetansesentrene. Forskningsansvaret vil kunne bli ivaretatt av TkØ i nye Viken fylkeskommune. Styret i BFK Tannhelse har i brev til prosjektgruppe A9 anbefalt at Buskerud fylkeskommune går inn for aktiv utvikling av TkØ innenfor deres gitte funksjoner som eier, støttespiller og pådriver i utviklingen.

Det interfylkeskommunale samarbeidet om TkØ etter kommuneloven § 27 mellom Hedmark, Oppland og Østfold fylkeskommuner oppløses formelt den 1. januar 2020 som følge av regionreformen. Da TkØ ikke er egen organisatorisk enhet og Østfold fylkeskommune er juridisk enhet og kontorfylke, innebærer dette at ansatte ved TkØ har arbeidsavtaler i Østfold fylkeskommune. Øvrige forpliktelser og avtaler (eks husleieavtale, rammeavtaler) følger også Østfold fylkeskommunes organisasjon. Østfold fylkeskommune innlemmes i nye Viken fylkeskommune med dagens ansvar og oppgaver, inkludert TkØ som følger som virksomhetsoverdragelse til Viken fylkeskommune.

Arbeidsutvalget i Innlandet har i sak 36/18 (møte 29.11.18) vedtatt at (vedtakspunkt 2):

«Arbeidsutvalget vil bidra til at TkØ fortsatt skal være et godt regionalt odontologisk kompetansesenter som skal sikre kvalitet, tilgjengelighet og utvikling innenfor tannhelsetjenesten. For å oppnå det oppfordrer vi også Viken fylkeskommune til å inngå i et samarbeid om dette.»

Vurdering

Samarbeid mellom Viken og Innlandet fylkeskommuner

Uavhengig av TkØs organisering i nye Viken, vil den nye fylkeskommunen måtte påta seg pliktene som Østfold fylkeskommune har for TkØ i dag. Det er likevel bare ved å videreføre de funksjonene som staten ved Helse- og omsorgsdepartementet har definert ligger til kompetansesentrene, at TkØ er i posisjon til og kan søke om offentlig finansiering eller øremerkete tilskudd. I dag dekkes om lag 2/3 av kostnadene til TkØ av tilskuddsmidler.

Erfaring har vist at et interkommunalt samarbeid etter kommunelovens § 27 har vært mest hensiktsmessige samarbeidsform om TkØ mellom fylkeskommunene. Organisasjonsmodellen har fungert godt og sikret de deltakende fylkeskommuner god innflytelse og innsikt i TkØs drift. Etter ny kommunelov fra 2020 vil det ikke lenger være adgang til å inngå nye § 27 samarbeid. Samarbeidsformen erstattes med alternativer for interkommunalt samarbeid omtalt i kapittel 18/19. Det er imidlertid innført overgangregler for inntil 4 år for avvikling av §27 samarbeid.

I administrativ arbeidsgruppe for tannhelse - A9 er det ulike syn på hvorvidt Viken skal etablere et samarbeid videre med TkØ. Dette gjenspeiler bl.a. de tre fylkenes tidligere involvering og eierskaperfaring med hhv. TKS og TkØ samt erfaringer med tilgjengelighet til spesialist-tannhelsetjenester. Det er også foreslått å avvente gjennomgangen og evalueringen av kompetansesentrenes oppgaver.

En eventuell videreføring av dagens samarbeid krever nye vedtak i fylkeskommunene om å inngå et interfylkeskommunalt samarbeid om TkØ. Et samarbeid vil fordre bl.a. endringer i TkØs vedtekter.

Hovedprosjektleder forslår at det blir lagt fram egen sak for nytt fylkesting dersom Fellesnemda vedtar et videre samarbeid mellom Viken og TkØ hvor det tas stilling til følgende:

- Vedtektsendringer
- Styrets sammensetning
- Representantskapets sammensetning
- Økonomi fra 2020 – tilskudd fra fylkeskommunene
- Samarbeidsform mellom Innlandet og Viken fylkeskommune om TkØ.

Konsekvenser ved å ikke inngå samarbeid om TkØ

Det er fylkeskommunen som må være forankringen for kompetansesenteret, og det foreligger avtale mellom TkØ og staten om bl.a. finansiering. Staten bidrar med 24 mill. kr i 2019. Forutsetningen for dette er at alle kompetansesenterfunksjonene er tilstede, jfr. TkØs mandat. Det er ikke klart hva Innlandet vil gjøre hvis Viken ikke ønsker et samarbeid om TkØ. En konsekvens av å ikke inngå et samarbeid, kan være at TkØ oppløses. Skulle TkØ avvikles som kompetansesenter, vil Viken likevel bære kostnadene og forpliktelsene (alle avtaler, arbeidsavtaler og forpliktelser som følger med, bl.a. husleieavtale til november 2025), da uten tilskudd fra staten.

TkØ kan eventuelt bestå bare i Viken, men dette må avklares med Helse – og omsorgsdepartementet, ev. med Kommunaldepartementet, i forhold til oppdraget og tidligere avtale.

Hvis det ikke etableres et samarbeid med TkØ, må tjenester som TkØ leverer til tannhelsetjenesten kjøpes andre steder. Det er god tilgang til spesialister i privatpraksis i regionen, og i tillegg kan tjenesten henvises til UiO og TAKO-senteret (for svært sjeldne medisinske tilstander). For pasienter med mer omfattende tverrfaglige og sammensatte behov, er kompetansesenteret spesielt viktig pga. tilgangen til tverrfaglige ekspertteam.

Det er en klar forventning fra helsemyndighetene til de offentlige tannhelsetjenestene om at TOO-tilbudet skal utvikles og utbygges videre med tilskuddsmidler fra staten. Det er avgjørende for å utløse midler til prosjektet at det er forankret i en samarbeidsavtale med kompetansesenteret. Det samme gjelder for forskning og fagutvikling. Kompetanseheving, veiledning, hospitering og rådgivning i/til tannhelsetjenesten er også et viktig område som kompetansesentrene dekker og som utløser midler fra staten.

Etter en totalvurdering og med henblikk på tydelige føringer fra Helse- og omsorgsdepartementet om odontologiske kompetansesentre generelt og TkØ spesielt (med referanse til påbegynt arbeid med samlokalisering med odontologisk fakultet), anbefaler hovedprosjektleder at Viken etablerer et samarbeid videre med Innlandet om TkØ. Fellesnemda for Viken bes ta stilling til om Viken skal gå videre i arbeidet med henblikk på et samarbeid med nye Innlandet fylkeskommune om Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst fra 2020.

Avhengigheter

Det er ingen avhengigheter i saken til andre administrative eller politiske arbeidsgrupper i Vikenprosjektet.